

Pesänhoitajan vapauttaminen, pesänhoitajan kelpoisuus

Pesänhoitaja oli tuomittu rangaistukseen lievistä pahoinpitelystä, kunnianloukkauksesta ja julkisrauhan rikkomisesta. Tuomioon johtaneet teot tapahtuivat velallisen kirjanpidon haltuunoton yhteydessä ja kohdistuivat velalliseen ja yhteen velkojaan. Tuomio on tullut lainvoimaiseksi 29.6.2020.

Konkurssiasiamies on hakenut 16.4.2021 pesänhoitajan vapauttamista tehtävästään.

Käräjäoikeus on hyväksynyt hakemuksen pesänhoitajan vaihtamisesta ja vapauttanut pesänhoitajan tehtävästään. Käräjäoikeuden perustelujen mukaan pesänhoitaja oli tuomittu lainvoimaisesti rangaistukseen lievistä pahoinpitelystä, kunnianloukkauksesta ja julkisrauhan rikkomisesta. Tuomittu sakkorangaistus tai rikosnimikkeetkään eivät sinänsä viitanneet erityisen vakaviin tekoihin, mutta olennaisiksi lainrikkomiset teki se, että tapahtumat olivat liittyneet konkurssivelallisen edustajaan ja teot oli tehty pesänhoitoon liittyvää tehtävää hoidettaessa. Sen vuoksi pesänhoitajaa ei enää voitu pitää sopivana konkurssipesän pesänhoitajaksi.

Hovioikeus ei muuttanut käräjäoikeuden tuomiota. Hovioikeuden arvioinnin mukaan pesänhoitaja oli yrittäessään saada konkurssipesän kirjanpitoaineistoa haltuunsa menetellyt siten, että hänen syykseen oli sittemmin luettu lievä pahoinpitely, kunnianloukkaus ja julkisrauhan rikkominen. Pesänhoitaja oli näin menetellessään toiminut lain ja hyvän pesänhoitotavan vastaisesti. Rikokset oli tehty pesänhoitajan tehtävässä ja kohdistuneet konkurssipesän ja konkurssivelkojan edustajiin. Hovioikeus katsoi käräjäoikeuden tavoin, että rikokset eivät ole sellaisenaan olleet erityisen vakavia ja vahingollisia, ja tuomittu rangaistus oli ollut lievä. Lisäksi rikosten tekemisestä oli kulunut varsin pitkä aika. Pesänhoitaja oli rikosten jälkeen jatkanut pesänhoitajan tehtävässä pitkään ja suorittanut useita toimia konkurssipesän puolesta. Asiassa ei ollut väitettykään, että pesänhoitajan toiminnassa olisi muutoin ollut huomautettavaa.

Toisaalta rikokset oli tehty pesänhoitajan tehtävien suorittamisen yhteydessä, ja ne olivat kohdistuneet pesään liittyviin tahoihin. Pesänhoitajalla olisi ollut tehtävänsä suorittamiseksi konkurssilain mukainen oikeus saada virka-apua. Pesänhoitaja ei kuitenkaan toiminut näin, vaan ryhtynyt itse väkisin toteuttamaan kirjanpitoaineiston haltuunottoa. Hovioikeus katsoi, että kysymyksessä olevia rikoksia niiden laadusta huolimatta ei voitu pitää sellaisina vähäisinä rikkomuksina, joilla ei ylipäätään voitaisi katsoa olevan erityistä merkitystä sopivuuden arvioinnin kannalta. Siten pesänhoitajan rikosasiassa saama tuomio yksistään voi riittää siihen, että häntä ei voida enää pitää tehtävään sopivana.

Konkurssilaista ilmenee, että sopivuus on yksi pesänhoitajan kelpoisuusvaatimuksista. Sopivuus voi käsittää monenlaisia henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, luottamuksen olemassaoloon ja käyttäytymiseen liittyviä vaatimuksia. Arviointi on tehtävä kunkin konkurssipesän yksilöllisten olosuhteiden perusteella.

Asiassa ei ollut ilmennyt, että konkurssipesän velkojat olisivat pitäneet pesänhoitajan jatkamista tehtävässään ongelmallisena, vaan rikostuomion merkitystä oli arvioitava ennen kaikkea velallisen ja yhden velkojan kannalta. Konkurssilaki asettaa pesänhoitajalle käyttäytymiseen liittyviä velvoitteita velalliseen nähden. Pesänhoitajan syyksi luettu menettely rikkoi mainitussa säännöksessä tarkoitettua asiallisen kohtelun vaatimusta. Syyksi luetut rikokset olivat käräjäoikeuden toteamin tavoin olleet omiaan rikkomaan asialliseen kohteluun perustuvan luottamuksen. Pesänhoitajan menettely saattoi myös horjuttaa ainakin yhden velkojan luottamusta.

Vielä hovioikeus arvioi, että mikäli pesänhoitaja olisi ennen pesänhoitajan määräämistä tuomittu velallisen tai velkojan edustajaan kohdistuneesta rikoksesta, häntä ei mitä todennäköisimmin olisi ehdotettu tehtävään määrättäväksi. Harkittuaan pesänhoitajan vapauttamisen puolesta ja vastaan esitettyjä seikkoja keskenään hovioikeus on päätenyt siihen, että pesänhoitajaa ei saamansa rikostuomion johdosta voitu pitää konkurssilaissa tarkoitettu tavoin sopivana jatkamaan pesänhoitajan tehtävässä.

(Helsingin hovioikeus, päätös 15.5.2023 nro 751, Dnro S 22/436)